

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Приазовський державний технічний університет»

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. ректора ДВНЗ «ПДТУ»

_____ В.М. Євченко
« ____ » _____ 2022 р.

Програма вступного іспиту

третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
для здобуття наукового ступеня доктора філософії

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність 051 Економіка

Програма вступного іспиту третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти для здобуття наукового ступеня доктора філософії: галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальність 051 Економіка. / Уклад. Е.В. Камишнікова – Маріуполь: ПДТУ, 2022. – 24 с.

Програма містить перелік освітніх компонентів для здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка», оволодіння якими забезпечує загальні та спеціальні (фахові) компетентності за спеціальністю, визначені стандартом вищої освіти.

Розробники програми:

Камишнікова Евеліна Вікторівна – професор кафедри економіки підприємств, докт. екон. наук., професор.

Затверджено на засіданні кафедри економіки підприємств від 31.08.2022, протокол № 1.

В.о. завідувача кафедри

кандидат економічних наук

А.М. Мутерко

АНОТАЦІЯ

Програма складена відповідно до вимог Міністерства освіти і науки України, закону України від 06 вересня 2014 р. «Про вищу освіту», постанови КМ України від 23 березня 2016 р. № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» зі змінами та наказу Міністерства освіти і науки України від 15.10.2020 р. № 1285 «Умови прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2021 році», Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в аспірантурі, правил прийому до аспірантури ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет».

Програму складено в обсязі програми вищої освіти магістра зі спеціальності 051 «Економіка».

Майбутній здобувач ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 «Економіка» має продемонструвати ступінь своєї підготовленості з обраної спеціальності, рівень загальної і професійної ерудиції щодо розв'язання поставлених завдань.

Вступний іспит базується на вимогах до знань та вмінь випускника ступеня вищої освіти «магістр» зі спеціальності 051 «Економіка» і включає зміст навчальних дисциплін: економіка підприємства; конкурентоспроможність підприємства; економічна діагностика; економічне управління підприємствами.

Організація вступного іспиту здійснюється відповідно до Положення про приймальну комісію ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет».

ВСТУП

Метою підготовки фахівців за спеціальністю 051 Економіка є забезпечення різних сфер економіки і управління господарством науковими і науково-педагогічними кадрами, а також висококваліфікованими фахівцями-практиками, що володіють сучасними науковими методами економічного аналізу та прийняття управлінських рішень.

Ця спеціальність охоплює методологічні, методичні н прикладні питання формування економічних систем, управління ними і прогнозування їх розвитку. Її предметом є управлінські стосунки, що виникають на різних стадіях життєвого циклу економічних систем (формування, розвитку і дезинтеграції / розпаду).

При цьому спеціальність 051 Економіка передбачає аналіз економічних систем виключно як об'єктів управління, серед яких можуть виступати господарські системи різного масштабу, рівня, сфер економіки і форм власності. Важливою складовою частиною спеціальності 051 Економіка є різні аспекти вивчення суб'єктів управління економічними системами (державні, транснаціональні, регіональні, корпоративні управлінські структури, а також менеджери як суб'єкти управління).

АНОТАЦІЇ ОСНОВНИХ РОЗДІЛІВ ПРОГРАМИ

Розділ 1. ЕКОНОМІКА ГАЛУЗІ (ПІДПРИЄМСТВА)

Загальні умови функціонування галузі; сучасний стан і тенденції світової економіки; оцінка ходу реформ української економіки.

Структура галузі: поняття галузі, економічні межі галузі; сучасна галузева структура промисловості та її особливості. Динаміка галузевої структури в період ринкових перетворень.

Особливості продукту галузі - продукція виробничо-технічного (ресурсного) призначення і споживчого. Чинники, що визначають попит населення на продукцію.

Сировинна база галузі. Основні види сировини. Показники використання сировини та шляхи її кращого використання.

Концентрація виробництва: загальне поняття, особливості великих підприємств.

Ефект масштабу. Оцінка рівня концентрації в промисловості. Монополія і конкуренція. Ринкова влада.

Поняття підприємства, його основні риси. Види підприємств, їх організаційно-правові форми. Об'єднання підприємств.

Основні фонди галузі: поняття, склад і структура. Особливості основних фондів промислових підприємств. Види оцінки основних фондів. Переоцінка основних фондів, порядок її проведення. Знос основних фондів - фізичний і моральний, чинники, що впливають на нього, форми подолання. Показники використання основних фондів.

Виробнича потужність підприємства.

Амортизація - суть, порядок нарахування амортизації і формування амортизаційного фонду.

Оборотні фонди і оборотні кошти підприємств Склад і структура оборотних коштів, їх особливості в різних галузях. Кругообіг оборотних коштів, стадії кругообігу.

Джерела формування і поповнення оборотних коштів; показники оборотності. Шляхи і проблеми прискорення оборотності засобів підприємства.

Формування витрат на підприємстві. Собівартість продукції, види витрат. Принципи класифікації витрат; кошторис витрат по економічних елементах. Калькуляція витрат по статтях витрат.

Види собівартості промислової продукції. Прибуток підприємства, її види, формування і використання. Шляхи і проблеми зниження собівартості і зростання прибутку на підприємстві.

Розділ 2. МЕНЕДЖМЕНТ

Менеджмент: вид діяльності і система управління; розвиток менеджменту у минулому і сьогодні; методичні основи менеджменту; інфраструктура менеджменту.

Моделювання ситуацій і розробка рішень; природа і склад функцій менеджменту; стратегічні і тактичні плани в системі менеджменту. Організаційні стосунки в системі менеджменту; форми організації системи менеджменту. Мотивація діяльності в менеджменті; регулювання і контроль в системі менеджменту; управління людиною і управління групою; керівництво: влада і партнерство; стиль менеджменту і імідж (образ) менеджера; конфліктність в менеджменті; чинники і тенденції ефективності менеджменту.

Управління трудовими ресурсами в теорії менеджменту: характеристика етапів формування і етапів розвитку трудових ресурсів. Методичні підходи до оцінки персоналу: суть і класифікація об'єктів оцінок. Формула інтегральної оцінки персоналу. Атестація персоналу: поняття, цілі, методи, психологічні аспекти.

Методи проектування організаційних структур управління підприємствами.

Інформація і техніка в управлінні.

Характеристика типової організаційної структури управління підприємством: блок управління основним виробництвом, блок технічного керівни-

цтва, блок управління економічною діяльністю, блок управління персоналом, блок управління маркетингом, блок господарського обслуговування.

Розділ 3. УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Оцінка персоналу. Методичні основи оцінки персоналу. Загальна характеристика методики за оцінкою керівників і фахівців функціональних служб. Комплексна оцінка якості роботи: суть, формула розрахунку, складові елементи.

Оплата праці персоналу. Вітчизняний і зарубіжний досвід використання різних форм і систем оплати праці в управлінні: фіксовані оклади, плаваючі оклади, надбавки, премії, трудовий контракт, безтарифна модель. Варіанти використання цих систем. Суть і зміст трудового контракту, відмінність трудового контракту від трудового договору. Відомі методики у сфері організації оплати праці управлінського персоналу. Соціальне партнерство на підприємстві.

Суть соціального партнерства. Види угод за рівнями управління: генеральна, галузева (тарифна), спеціальна угода. Порядок укладення колективних договорів. Міжнародна організація праці (МОП) як світовий центр соціально-трудового законодавства, основні завдання, структура МОП.

Розділ 4. ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Внутрішньовиробниче планування, його суть, функції, принципи і характеристика. Методи планування, їх характеристика. Система показників і техніко-економічних норм і нормативів, її характеристика. Бізнес-планування на промисловому підприємстві.

Інформаційна база в прогнозуванні обсягів виробництва. Виробнича потужність підприємства, чинники, що її визначають, і методика розрахунку. Показники, що характеризують використання виробничої потужності. Поняття: асортимент, номенклатура, структура продукції, якість продукції. Прогнозування асортименту і якості продукції на промисловому підприємстві.

Графіки роботи, їх характеристика; методика розрахунку режимного фонду роботи устаткування по одному з графіків. Показники, що характеризують обсяг виробництва і збут продукції, їх характеристика. Чинники, що визначають обсяг виробництва в натуральному вираженні, їх характеристика. Виробнича програма; поняття і методика розрахунку. ТЕП виробничих програм. Портфель замовлень і план продажів, їх характеристика.

Інформаційна база в ресурсному забезпеченні виробництва. Планування використання сировини: види балансів сировини, порядок та методика їх розробки. ТЕП використання сировини.

Інформаційна база в прогнозуванні трудових чинників. Методи визначення продуктивності праці, їх характеристика. Обґрунтування підвищення продуктивності праці. Трудомісткість продукції: склад трудовитрат, методика розрахунку. Прогнозування чисельності робітників (основних і допоміжних), керівників, фахівців і службовців. Прогнозування фонду оплати праці (ФОП): поняття і склад ФОП. Види і системи оплати праці: методика розрахунку ФОП підприємства і заробітної плати робітника. ТЕП по труду і заробітній платі.

Бізнес-планування на промисловому підприємстві, його характеристика. Інформаційна і нормативна база в прогнозуванні витрат. Показники плану-прогнозу за собівартістю. Визначення розміру зниження витрат.

Методи визначення витрат, їх характеристика. Прогнозування витрат основного виробництва. Визначення об'єму робіт і прогнозування витрат підприємств допоміжного виробництва. Зведення витрат на виробництво і методика визначення собівартості товарної продукції. Калькуляція собівартості продукції на промисловому підприємстві.

Розділ 5. УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ

Мета управління витратами в ринкових умовах. Класифікація витрат, використовувана при розробці механізму управління витратами на промисловому підприємстві.

Угрупування витрат по економічних елементах, її характеристика.

Калькуляційне угрупування витрат, її характеристика.

Основні напрями в механізмі управління витратами на підприємстві:

- використання нормативного методу в господарській практиці підприємств;
- управління витратами по місцях виникнення і центрах відповідальності;
- операційний аналіз витрат.

Розділ 6. АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Предмет, завдання і зміст аналізу; види аналізу: класифікація та їх характеристика; методика проведення аналізу; прийоми аналізу, основні принципи аналізу; інформаційна база аналізу; організація аналітичної роботи на підприємстві; аналіз фінансового стану підприємства; аналіз фінансових результатів діяльності підприємства; аналіз техніко-організаційного рівня виробництва; аналіз об'єму, структури і якості продукції; аналіз стану і використання основних фондів; аналіз використання матеріальних ресурсів; аналіз використання трудових ресурсів; аналіз витрат на виробництво і реалізацію продукції; аналіз техніко-економічних показників роботи підприємства.

Розділ 7. СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ

Економічна суть податків, їх функції; елементи податку, їх характеристика; податкова політика в Україні на сучасному етапі; склад і структура податкової системи України на сучасному етапі; класифікація податків, що входять в податкову систему України, їх характеристика.

Основні напрями вдосконалення податкової системи; податок на прибуток підприємств; податок на додану вартість; акцизи; податок на майно підприємств; податок на прибутки фізичних осіб, єдиний соціальний податок; інші податки з юридичних і фізичних осіб.

Розділ 8. МАРКЕТИНГ

Маркетинг: основні поняття і визначення. Розвиток маркетингової концепції. Комплекс маркетингу.

Ціноутворення: цілі і стратегії. Методики ціноутворення Ціноутворення на різних стадіях розвитку ринку.

Товарна стратегія фірми.

Стратегія маркетингу. Визначення. Класифікації. Апарат ухвалення стратегічних рішень.

Маркетингові дослідження - визначення. Види маркетингових досліджень. План маркетингового дослідження. Методи, вживані в маркетингових дослідженнях: опитування, експеримент, експертні оцінки. Польові та кабінетні дослідження.

Сегментація ринку. Позиціонування продукту.

Розділ 9. ОРГАНІЗАЦІЯ, НОРМУВАННЯ І ОПЛАТА ПРАЦІ

Продуктивність і ефективність праці; організація трудових процесів; нормування і умови праці. Оцінка ефективності праці. Чинники і резерви зростання продуктивності праці.

Розподіл і кооперація праці. Робоче місце. Умови праці. Класифікація витрат робочого часу. Система норм праці і нормативів з праці. Розрахунок норми продуктивності устаткування і норми вироблення робітника. Методи вивчення витрат робочого часу.

Оплата праці: принципи організації, форми і системи заробітної плати. Тарифна система. Доплати до основного заробітку. Оплата праці керівників і фахівців. Оплата праці працівників бюджетної сфери. Безтарифна система. Податок на прибутки фізичних осіб.

Розділ 10. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Валюти і валютні ринки. Класифікація валют. Котирування валют, їх конвертованість. Валютні ринки: види, структурні елементи. Валютні операції.

Зовнішня торгівля. Форми експорту капіталу. Спільна діяльність із зарубіжними партнерами.

Поняття комерційної зовнішньоекономічної операції. Класифікація основних зовнішньоторговельних операцій.

Контрольовані і неконтрольовані чинники маркетингового середовища на зовнішньому ринку. Оцінка конкурентоспроможності товару, що експортується (імпортується). Вибір методу роботи на зовнішньому ринку і типи експортних продажів.

Структура зовнішньоторговельного контракту. Способи фіксації ціни в контракті: тверда ціна, ціна з наступною фіксацією, ковзаюча ціна. Умови платежу і форми розрахунків при виконанні зовнішньоторговельного контракту. Платіж готівковими і банківськими переведеннями. Акредитивна форма розрахунків і види акредитивів. Інкасова форма розрахунків. Чекова форма розрахунків. Продаж в кредит. Форми кредиту. Умови платежу при довгостроковому кредиті. Форми страхування неплатежів.

Тарифні і нетарифні бар'єри в зовнішній торгівлі. Митний тариф України, розрахунок і сплата податків, мит. Ліцензування і квотування в зовнішній торгівлі. Порядок розподілу валютної виручки відповідно до чинного законодавства.

Розділ 11. ІННОВАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Інновації як об'єкт управління. Інноваційна діяльність. Інноваційний процес. Основні етапи інноваційного процесу.

Організація інноваційного бізнесу. Організаційні структури інноваційного менеджменту.

Інвестиції в інноваційному процесі. Критерії інвестиційної привабливості інноваційних проектів. Норма прибутку при фінансуванні інноваційних проектів. Джерела інвестицій.

Експертиза інноваційних проектів. Методи економічної оцінки ефективності інноваційних проектів: чистий приведений ефект, метод визначення внутрішньої ренти, метод розрахунку індексу рентабельності, методи визначення терміну окупності проектів.

Ризики та невизначеності при оцінці ефективності інноваційної діяльності. Методи оцінки ризику.

Розділ 12. ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ І КРЕДИТ

Суть і роль фінансів, Фінансова система і фінансова політика на сучасному етапі.

Поняття про фінанси господарюючих суб'єктів, що функціонують на комерційних началах. Роль фінансів в кругообігу основних виробничих фондів. Фінансовий аспект формування і використання оборотних коштів. Фінансовий план.

Поняття банківської системи, її елементи і особливості в Україні; функції банків; стан законодавчої бази в діяльності українських банків і напрями її вдосконалення.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ ПИТАННЯ

1. Сутність законів функціонування та розвитку організації як соціально-економічної системи.
2. Склад та зміст принципів управління підприємством: одноосібного керування та колегіальності; єдності господарського та соціального керівництва; поєднання галузевого та територіального управління.
3. Склад та зміст принципів управління підприємством: спадковості господарських рішень, ієрархічності і гнучкості системи управління, відповідності керуючої та керованої систем (об'єкту та суб'єкту управління), зворотного зв'язку.
4. Можливості та сфери застосування аналітичних, статистичних, теоретико-ігрових методів та методів математичного програмування.
5. Інструменти обґрунтування управлінських рішень. Обґрунтування рішень в умовах невизначеності. Теоретико-ігрові методи прийняття управлінських рішень.
5. Внутрішній економічний механізм взаємодії підрозділів підприємства. Принципи й форми функціонування внутрішнього економічного механізму.
6. Горизонтальний та вертикальний поділ праці на підприємстві, кооперація та інтеграція діяльності підприємств як структуроутворюючі фактори.
7. Виробнича, логістична, соціальна, інформаційна інфраструктура як елементи системи управління підприємством, обґрунтування їх окремих складових.
8. Роль та функції інформаційного менеджменту в системі управління сучасним підприємством. Сутність, призначення та методи формування "баз стратегічних даних" (БСД).
9. Стратегічні елементи інформаційних систем підприємств та формування підсистеми стратегічного моніторингу.
10. Призначення, межі ефективності, переваги та недоліки різних типів

організаційних структур управління підприємством.

11. Фактори формування та методи вибору типу організаційної структури управління. Тенденції і перспективні напрямки розвитку організаційних структур управління.

12. Оптимізація галузевої структури підприємств, спеціалізація, кооперування і комбінування в промисловому та переробному виробництві та його ефективність.

13. Концентрація виробництва, методологія виміру та її вплив на ефективність виробництва.

14. Економічна концентрація та форми її впливу в промисловому комплексі. Диверсифікація виробництва, її форми, види, переваги і загрози.

15. Загальне середовище господарювання та його чинники (природні, демографічні, політичні, науково-технічні, економічні, міжнародні).

16. Операційне середовище функціонування підприємства (постачальники ресурсів, споживачі продукції, посередники, конкуренти).

17. Ринок як динамічна система, концепція динамічної ринкової рівноваги. Типи ринкових структур та конкурентна поведінка підприємств.

18. Ринкова ціна і фактори її формування на макро- і мікрорівнях. Види ринкових цін та прояв їх стимулюючої, синхронізуючої сигнальної функції.

19. Цінова конкуренція і цінова конкурентоспроможність. Ціни на промислову продукцію та їх формування на сучасному етапі.

20. Конкуренція та конкурентоспроможність підприємства на внутрішньому ринку, необхідність розробки стратегій конкуренції. Модель конкурентоспроможного підприємства. Вплив галузевих особливостей на конкурентоспроможність підприємства.

21. Методи управління конкурентоспроможністю підприємства.

22. Напрямки адаптації підприємств до умов мінливого ринкового середовища.

23. Сутність ресурсів і активів підприємства. Характеристика матеріальних і нематеріальних активів підприємства. Роль нематеріальних активів,

їх оцінка та амортизація.

24. Оборотні та необоротні активи в системі функціонування підприємства.

25. Ефективність використання нематеріальних ресурсів підприємства.

26. Основні засоби. Класифікація та оцінка основних засобів. Методи амортизації основних засобів та їх обґрунтування. Роль амортизаційної політики в інвестиційній активності підприємства. Проблеми оновлення і підвищення технічного рівня основних засобів виробничого призначення.

27. Оборотні засоби. Стадії обігу та склад оборотних засобів. Оцінка оборотних засобів на різних стадіях операційного циклу. Визначення обсягу оборотних засобів і оптимізація їх структури. Вплив структури оборотних засобів на ліквідність балансу.

28. Персонал як основний ресурс підприємства та об'єкт партнерських відносин. Продуктивність праці та методичні підходи до її визначення. Прогнозування (планування) рівня продуктивності персоналу на підприємстві.

29. Методика визначення продуктивності праці в промисловому виробництві, аналіз ефективності використання трудових ресурсів підприємства.

30. Форми і системи оплати праці робітників. Сучасні тенденції у застосуванні форм заробітної плати. Зарубіжний і вітчизняний досвід участі працівників у прибутках (доходах) і власності приватизованих підприємств.

31. Організаційні системи забезпечення та обслуговування робочих місць. Побудова системи нормування праці.

32. Різновиди систем оплати праці на промислових підприємствах. Формування системи надбавок, доплат та преміювання персоналу.

33. Склад і джерела фінансових ресурсів підприємства. Грошові потоки підприємства та їх оцінка з урахуванням фактора часу.

34. Формування і вартість капіталу. Статутний капітал підприємства, визначення та обґрунтування його розміру.

35. Вартість підприємства та інших доходних активів.

36. Виробничий процес як основний вид операційної діяльності, його

складові та принципи раціональної організації. Типи виробництва (одиначне, серійне, масове) та їх техніко-економічне обґрунтування.

37. Методи організації виробничих процесів. Переваги і вади потокового виробництва. Організаційно-економічні умови застосування і економічна оцінка непотокового виробництва. Тенденції розвитку поточкових і непоточкових методів організації виробничих процесів.

38. Інтенсивність виробництва та її вплив на ефективність. Принципи, види та методи планування виробництва (операцій).

39. Взаємозв'язок між стратегічним, тактичним та оперативним плануванням операцій.

40. Бізнес-план, його основні розділи і методи розробки.

41. Оперативне управління виробничою (операційною) діяльністю. Інструментарій поточного планування та контролю операцій. Диспетчеризація виробництва.

42. Поняття "виробничого потенціалу організації", його основні складові та загальні характеристики. Зв'язок виробничого потенціалу з іншими видами потенціалів — економічним, науково-технічним, інноваційним, організаційним (функціональним), кадровим тощо.

43. Організація і планування відтворення і використання виробничого потенціалу. Сутність і змістовна характеристика інвестиційно-відтворювального процесу на підприємстві.

44. Показники та методи оцінки ефективності виробничих інвестицій за умов ринкових відносин між господарюючими суб'єктами з урахуванням грошових потоків, ставки дисконту (капіталізації; господарського ризику та інфляції). Економічне обґрунтування інвестиційних проектів різних суб'єктів господарювання.

45. Загальна характеристика продукції (послуг) та її класифікаційні ознаки (призначення, фізичні властивості, складність тощо). Вимірники і показники обсягу продукції, сфера їх застосування. Життєвий цикл продукції, процес її створення та освоєння.

46. Ресурсне обґрунтування виробничої програми підприємства.
47. Матеріально-технічне забезпечення підприємства, його форми. Постачання на основі прямих зв'язків і посередників. Запаси матеріалів і методи їх регулювання.
48. Сучасні підходи до управління обслуговуванням та використанням устаткування. Управління матеріальними та енергетичними ресурсами. Управління запасами матеріальних ресурсів.
49. Створення систем менеджменту якості згідно з вимогами міжнародних стандартів. TQM, як сучасна концепція управління якістю, реалізація принципів TQM в діяльності підприємств.
50. Стандартизація і сертифікація продукції. Державний нагляд за якістю. Технічний контроль якості продукції на підприємстві, його організація, форми і методи.
51. Економічна відповідальність підприємства за якістю продукції. Склад інформації для створення науково місткої та високотехнологічної продукції.
52. Призначення і зміст Міжнародних стандартів серії ISO 9000:2000. Визначення та організаційна структура системи управління якістю.
53. Конкурентоспроможність продукту (товару). Методи оцінки конкурентоспроможності продукту (товару). Визначення критеріїв конкурентоспроможності продукту (товару). Параметри та показники конкурентоспроможності.
54. Методи підвищення конкурентоспроможності продукції (товару).
55. Поняття, форми, й вибір напрямків техніко-технологічного оновлення підприємства, методичні основи оцінки їх ефективності.
56. Пріоритетні напрямки науково-технічного та інноваційного розвитку галузі та економічної системи в цілому як фундаментальна база технологічного оновлення підприємств.
57. Джерела фінансування технологічного оновлення підприємства. Організаційно-економічний механізм та принципи управління технологічним

оновленням підприємства. Тенденції та стратегічні напрямки технологічного оновлення вітчизняних підприємств в сучасних умовах.

58. Інноваційна діяльність підприємства, класифікація інноваційних процесів, новин та нововведень, їх взаємозв'язок і взаємодія. Сутність, цілі, задачі та система функцій інноваційного менеджменту.

59. Сучасні загальносвітові тенденції розвитку інновацій, циклічна концепція розвитку інновацій. Державна підтримка інноваційних проектів. Оцінка ефективності інновацій.

60. Витрати підприємства. Закономірності та чинники формування витрат.

61. Особливості поведінки витрат у коротко і довгостроковому періодах. Проблеми виявлення залежності витрат від певних чинників. Методи побудови і практичне значення функцій витрат.

62. Роль трансфертних цін у формуванні витрат і перерозподілі прибутку між структурними підрозділами компанії. Сегментація і пооб'єктний розподіл витрат.

63. Практичне значення сегментації сфер витрат і організації центрів відповідальності. Структура бюджетів витрат центрів відповідальності і порядок їх розробки.

64. Методи формування і калькулювання витрат на виробництво продукції. Проблеми розподілу непрямих витрат при калькулюванні.

65. Організаційно-управлінські засоби мінімізації операційних витрат і зниження собівартості продукції. Методи та організаційні заходи по мінімізації витрат на виробничі запаси.

66. Функціонально-вартісний аналіз як метод раціоналізації організаційних і технічних систем та зниження витрат.

67. Підприємство як соціальна система в сучасних теоріях організації.

68. Поняття і процес комунікації. Зміст основних етапів процесу комунікації. Міжособові та організаційні комунікації. Усна, письмова та невербальна комунікації, їх переваги та недоліки.

69. Управління організаційними комунікаціями. Індивідуальні перешкоди на шляху ефективної комунікації. Організаційні комунікативні бар'єри. Шляхи подолання перешкод до ефективної комунікації. Керівництво та лідерство в організаціях. Організаційна культура.

70. Лідерство як механізм сполучення різних джерел влади. Теорія особистих якостей лідера. Концепції ситуаційного лідерства.

71. Основні підходи дослідження лідерства. Управлінський аспект лідерства. Концепції та моделі організаційної культури.

72. Лідерство в контексті організаційної культури. Організаційний клімат та організаційна поведінка як похідні організаційної культури певного типу. Управління організаційною культурою.

73. Людські ресурси та людський капітал: сутність та взаємозв'язок. Процес залучення людських ресурсів – планування, відбір, просування по службі, звільнення працівників. Формування кадрового складу та штатного розкладу.

74. Розвиток персоналу підприємства (форми та методи навчання, підвищення кваліфікації, диверсифікація робочої сили).

75. Кадрова політика: сутність та методи обґрунтування.

76. Поняття “потреби”, “спонукання”, “стимули”, “мотивація”. Внутрішнє і зовнішнє винагородження. Зміст основних етапів процесу мотивації. Сутність змістовного підходу до вивчення мотивації.

77. Основні положення ключових змістовних теорій мотивації. Сутнісна характеристика основних процесуальних теорій мотивації. Проблеми мотивації в сучасній практиці управління на підприємствах державного та корпоративного сектору.

78. Поняття “контроль” та його місце в системі управління.

79. Маркетингова діяльність підприємства як засіб зовнішньої комунікації підприємства.

80. Структура та процес маркетингових досліджень. Моделі поведінки споживачів та методи їх оцінки. Маркетингові стратегії забезпечення лояль-

ності споживачів.

81. Суть маркетингової цінової політики, її види. Маркетингові ціноутворюючі фактори. Еластичність попиту і фактори, що його визначають. Методи прямого та непрямого ціноутворення. Кон'юнктура ринку та цінова політика.

82. Сутність, завдання, функції, принципи організації маркетингового менеджменту на підприємстві. Сутність та принципи маркетингового планування. Сучасні тенденції розвитку маркетингового менеджменту.

83. Фінансові результати як інтегральний критерій досягнення мети підприємства. Показники фінансових результатів і фінансового стану підприємства.

84. Джерела формування прибутку підприємства. Прибуток від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності. Особливості використання прибутку на підприємствах різних організаційно-правових форм.

85. Дивідендна політика підприємства.

86. Рентабельність діяльності підприємства, її різновиди та методи обчислення. Управління фінансовою результативністю підприємства.

87. Оцінка і діагностика фінансового стану. Оцінка заборгованості та платоспроможності підприємства. Ліквідність активів і заходи щодо її утримання на бажаному рівні. Показники активності підприємства.

88. Можливості попереднього діагнозу та методи ідентифікації кризових явищ різної глибини в умовах підприємств України: підходи, моделі, показники, технології отримання та використання інформації.

89. Типи антикризової реакції та антикризового управління (реактивне, активне, планове). Характеристика основних етапів антикризового управління: діяльність по запобіганню кризи, управління в умовах кризи, діяльність по виводу підприємства з кризи.

90. Проблеми здійснення та підвищення ефективності реструктуризації підприємств. Процес санації (фінансового оздоровлення) потенційно конкурентоспроможних підприємств (організацій).

91. Правові основи та сучасні проблеми банкрутства підприємств (організацій). Організаційно-економічний механізм ліквідації збанкрутілих підприємств (організацій).

92. Поняття "банкрутство", "фіктивне банкрутство", "недобросовісне банкрутство", "санація", "ліквідація", як способи подолання кризи (санація) або оформлення "катастрофи" підприємства у разі неможливості вивести підприємство з системної кризи.

93. Ознаки банкрутства та підстави для початку процедури банкрутства згідно із Законом України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом".

94. Управління стійким функціонуванням та розвитком підприємства в середовищі з високим ступенем невизначеності.

95. Стійкість як економічна категорія та найважливіша властивість сучасного підприємства. Чинники, що обумовлюють рівень стійкості підприємства. Поняття «стійкість підприємства», класифікація видів стійкості (стратегічна, тактична, оперативна).

96. Невизначеність як детермінанта стійкості та нестійкості підприємства. Економічна та фінансова стійкість: індикатори рівня властивостей. Стійкість виробничої діяльності підприємства. Ринкова стійкість підприємства та засоби її зміцнення.

97. Механізм моніторингу середовища підприємства як базовий суб-механізм управління його стійкістю.

98. Суть стратегічного управління. Передумови формування стратегічного управління. Концепції стратегічного управління з позицій різних шкіл стратегії. Процес розробки і реалізації стратегії підприємства. Досвід та проблеми використання системи стратегічного управління підприємствами України.

99. Генеричні бізнес-стратегії за М.Портером. Стратегічні напрями розвитку організації: зростання, стабілізація, скорочення. Економічна ефективність різних видів диверсифікації, спеціалізації, вертикальної та горизонталь-

ної інтеграції. Нові напрямки інтеграційних процесів.

100. Методологічні недоліки матричних моделей прийняття стратегічних рішень (матриця Бостонської консалтингової групи, матриця “МакКінсі – “Дженерал Електрик”, матриця “життєвого циклу виробу” фірми Артур Д. Літл). Альтернативність у стратегічному виборі. Структура стратегічного вибору. Критерії вибору оптимальної стратегії. Підтримка загальної стратегії за допомогою функціональних стратегії. Стратегічний портфель.

101. Класифікація стратегій. Ситуаційний аналіз у стратегічному плануванні. Розробка стратегічного плану. Тактичне та оперативне планування. Контроль та оцінка стратегії.

102. Методологія та інструментарій стратегічного аналізу підприємства

103. Розвиток підприємства та управління стратегічними змінами

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Андрійчук В.Г. Економіка підприємства. Підручник. - К.: КНЕУ, 2005. - 123с.
2. Ансофф Й. Стратегическое управление / Сокр. пер. с англ. - М.: Экономика, 1989. - 501с.
3. Василенко В.А. Менеджмент устойчивого развития предприятий: Монография. - К.: ЦУЛ, 2005.- 645 с.
4. Виханский О.С., Наумов А.И. Менеджмент: Учебник, - 3-е изд. - М.: Гардарики, 1999. – 528 с.
5. Войчак А.В. Маркетингові дослідження: Навчально -методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. - К.: КНЕУ, 2001.-245с.
10. Войчак А.В., Павленко А.Ф. Система та характеристики сучасного маркетингу. - К.: КДЕУ, 1994.-374с.
11. Герасимчук В.Г. Маркетинг. Графічне моделювання. - К.: КНЕУ, 1998. -426 с.
12. Дем'яненко С. І. Менеджмент аграрних підприємств. Навчальний посібник. - К.: КНЕУ, 2005. - 347 с.
13. Євдикимова Н. М., Кірієнко А. В. Економічна діагностика: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. - К.: КНЕУ, 2003. -110с.
14. Кардаш В.Я. Маркетингова товарна політика. - КНЕУ, 1997. -296с.
15. Козаченко А.В., Воронкова А.З., Медяник В.Ю. Малый бизнес: устойчивость й компенсаторные возможности. - К.: Либра, 2003. - 325с.
16. Куденко Н.В. Стратегічний маркетинг. -К.: КНЕУ, 1998.-321с.
17. Лук'янець Т.І. Маркетингова політика комунікацій. - К.: КНЕУ, 2000. - 412с.
18. Мескон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента/ Пер. с англ.- М.: Дело, 1992.-701 с.
19. Минцберг Г. й др. Школы стратегий.- СП-б.: Питер, 2000.- 376с.
20. Наливайко А.П. Теорія стратегії підприємства. Сучасний стан та напрямки розвитку: Монографія. - К.:КНЕУ, 2001. - 227 с.

23. Павленко А.Ф., Войчак А.В. Маркетинг: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. - К.: КНЕУ, 1999. -198с.
24. Покропивний С.Ф., Колот В.М. Підприємництво: стратегія, організація, ефективність: Навч. посібник. - К.:КНЕУ, 1998.-352 с.
25. Портер М. Конкуренція / Пер. с англ.: Уч. Пос. - М.: Издательский дом «Вильямс», 2000. - 495 с.
26. Промисловий маркетинг. Теорії та господарські ситуації: Підручник. За ред. Старостіної А.О. - К: Іван Федоров, 1997.-457с.
27. Старостіна А.О. Маркетингові дослідження: практичний аспект. - К., - 1998.- 205с.
28. Соболев С.М., Багацький В.М. Менеджмент: Навч. метод, посіб. Для самост. вивч. дисц. - К.: КНЕУ, 2005.- 225 с.
29. Томпсон А., Стрикленд А. Стратегический менеджмент.- М.: ЮНИТИ, 1998. -312с.
30. Економіка підприємства: Підручник / Ред. С.Ф. Покропивний. - 2-е вид., перероб. і допов. - К.: КНЕУ, 2005. - 526 с.
31. Шершньова З. Є. Стратегічне управління: Підручник. - 2-е вид., перероб. і допов. - К.: КНЕУ, 2007. - 462 с.